

Dodatna potrošnja evropskih zemalja procenjuje se na 12,1 milijardu eura zbog opterećenja zdravstvenih sistema i smanjene produktivnosti građana uključenih u transport zagađivača iz pogona lignita na Zapadnom Balkanu

Zagađenje nema granica. Ne posmatra zamišljene linije ili razdelnike na karti. To pokazuje novi izveštaj Bankwatch -a i Centra za istraživanje energije i čistog vazduha o posledicama rada 18 elektrana na lignit u zemljama Zapadnog Balkana, koji danas predstavlja OT.gr. Samo za tri godine 2018-2020, prekoračenje ograničenja zagađujućih materija koje ispuštaju postrojenja lignita u Bosni i Hercegovini, na Kosovu, u Crnoj Gori, na severu Makedonije i u Srbiji okrivljeno je za smrt 12.000 ljudi, uključujući 7.000 u zemljama EU i 240 smrtnih slučajeva u Grčkoj samo za 2020. Zemlja koja je najviše patila od ovih viškova emisija bila je Italija, sa 605 smrtnih slučajeva, a sledi Srbija.

Zdravstveni troškovi u zemljama EU zbog ovih proboja na Balkanu su takođe veliki, procenjuju se između 4,4 i 8,9 milijardi evra za 2020. Na nivou zemlje, zemlje EU koje graniče sa Zapadnim Balkanom, poput Italije, Grčke, Hrvatske, Mađarska i Rumunija imaju najveći teret za zdravstveni sektor od prekograničnog zagađenja.

Međutim, kada se matematičkim modelima istraživača dodaju i drugi parametri na koje utiče zagađenje - pored zdravstvene zaštite građana i nacionalnih zdravstvenih sistema - poput smanjene produktivnosti, onda će za 2020. godinu doći do troškova zbog viška zagađivača koje ispušta ugljen rudnici na Zapadnom Balkanu procenjuju se na 6 do 12,1 milijardi evra. U Grčkoj troškovi dostižu 847 miliona evra. Slede Italija sa oko 3 milijarde evra, Srbija sa 1,7 milijardi evra, Mađarska sa 1,5 milijardi evra i Rumunija sa 1,3 milijarde evra.

Studija

Studija je, između ostalog, pokazala:

18 pogona lignita na Zapadnom Balkanu 2020. godine premašilo je dozvoljene granice emisije sumpordioksida (SO₂) za 6,4 puta. U stvari, njihove emisije bile su 2,5 puta veće od ukupnih emisija 221 EU jedinice za lignit i ugalj.

Elektrane na lignit na Zapadnom Balkanu odgovorne su za 19.000 smrtnih slučajeva, od 2018. do 2020. godine, od čega 10.800 u zemljama EU, a ostatak na Zapadnom Balkanu. 12.000 smrtnih slučajeva (od 19.000) potiče od prekoračenja granica emisije u istom periodu, dokazujući katastrofalne posledice kršenja zakonodavstva na snazi u balkanskim zemljama, što, izuzetno, daleko od njegove strogosti u EU.

Zemlje EU uvoze 8% električne energije proizvedene u 18 fabrika lignita na Zapadnom Balkanu. Tokom tri godine 2018 - 2020, od 27 država članica EU, Grčka je drugi najveći uvoznik električne energije (sa 7,3 TWh). Prva je bila Hrvatska sa 10,2 TWh, zatim Mađarska

i Rumunija.

Podaci o količini električne energije koja se prenosi po mrežama za prenos električne energije po satu i energetske miks po satu svake zemlje korišteni su za izračunavanje energije iz uglja koja se izvozi sa Balkana u EU. Tako je u periodu 2018. - 2020. EU uvezla 25 TWh (teravat sati) električne energije, što odgovara 8% ukupne proizvodnje energije iz uglja na Zapadnom Balkanu.

Međutim, istraživači izveštaja su primetili nešto paradoksalno. Iako uvoz električne energije iz EU sa Zapadnog Balkana čini samo minimalno 0,3% ukupne potrošnje električne energije u EU, uticaj gasovitih emisija je ekstremno. Odnosno, emisije SO₂ koje odgovaraju ovom uvozu čine 50% ukupnih emisija iz svih postrojenja lignita u EU do 2020. To je zato što proizvodnja energije na Zapadnom Balkanu emituje oko 300 puta više SO₂ nego postrojenja u ostatku EU.

Značajno je napomenuti da su se Sjeverna Makedonija i Crna Gora obavezale da će postati potpuno nezavisne od lignita do 2027. odnosno 2035. godine. Međutim, druge zemlje, posebno Srbija i Bosna, koje takođe imaju najveći deo proizvodnje električne energije od lignita na Zapadnom Balkanu, nisu preuzele slične obaveze.

„Jasno je da EU mora preduzeti mere kako bi efikasno zaštitila zdravlje svojih građana. Neophodno je osigurati da se zakoni o zaštiti životne sredine primenjuju i na električnu energiju uvezenu sa Zapadnog Balkana. Osim toga, u kontekstu zakonodavnog paketa „fit za 55“, moraju se nametnuti značajni porezi na ugljen -dioksid u uvezenoj električnoj energiji. Međutim, sve to ne može i ne bi trebalo biti na štetu građana Zapadnog Balkana. Iz tog razloga, EU mora u praksi i finansijskim sredstvima doprineti jačanju područja lignita na Zapadnom Balkanu, kako bi se prelazak u post-lignitni period dogodio na društveno pravedan način“, komentariše analitičar za think tank “TheGreenTank” g -din Nikos Mantzaris razgovarajući sa OT.gr.

Uticaj na zdravlje i rad

Godine 2020, zemlje koje su najviše pogođene visokim emisijama jedinice na Zapadnom Balkanu bile su Italija, Grčka i Srbija. Uticaj na zdravlje nije ograničen na smrt jer se procenjuje da je višak emisija u 2018., 2019. i 2020. godini u svim elektranama na uglj u Bosni i Hercegovini, Kosovu, Crnoj Gori, Sjevernoj Makedoniji i Srbiji povezan sa 130.000 dana simptoma astme kod dece koja žive u EU. Osim toga, više od 11.000 dece je u istom periodu obolelo od bronhitisa, više od 50% svih slučajeva bronhitisa kod dece. Osim toga, bolnički prijem zbog kardiovaskularnih i respiratornih simptoma iznosio je 3.000, od čega 1.800 bolničkih u EU.

Višak emisija takođe je uticao na produktivnost. Procenjuje se da je izgubljeno 6 miliona

radnih dana, od toga skoro 3,5 miliona u zemljama EU, a ostatak na Zapadnom Balkanu.

Izvor: in.gr